

Bewaar(de)bibliotheken in Vlaanderen: aanzetten tot een structureel beleid voor bewaarbibliotheken in Vlaanderen

Beleidsverantwoordelijken die begaan zijn met het erfgoedbeleid in Vlaanderen, worden er zich van bewust dat er snel werk moet worden gemaakt van een specifiek, structureel beleid voor bewaarbibliotheken en documentair erfgoed. Daarom heeft de Vlaamse overheid, ook naar aanleiding van de vraag van de Stadsbibliotheek van Antwerpen tot het instellen van een mandaat van 'Vlaamse erfgoedbibliotheek', een oriënterend onderzoek laten uitvoeren over de bewaarbibliotheken in Vlaanderen. Dit onderzoek werd uitgevoerd door dr. Jeroen Walterus (Vlaams Centrum voor Volkscultuur vzw) in opdracht van de administratie Cultuur van de Vlaamse Gemeenschap. Het eindrapport kan worden afgelezen van de website van de Vlaamse Gemeenschap¹.

'Bewaar(de)bibliotheken'

De wat geconstrueerde titel van dit artikel – en van het onderzoeksrapport – 'bewaar(de)bibliotheken in Vlaanderen', refereert aan de verschillende betekenislagen of connotaties die in het begrip 'bewaarbibliotheken' vervat zijn. Dat begrip op zich is moeilijk eenduidig te omschrijven. Veralgemenend kan worden gesteld dat het bibliotheken zijn met een zekere traditie die beschikken over – in vele gevallen omvangrijke – bewaarcollecties, die zij trachten in optimale omstandigheden langdurig te conserveren. Idealiter hebben zij zich in hun 'missie' expliciet tot doel gesteld het geschreven collectieve geheugen (de schriftelijke cultuur) te bewaren voor de volgende generaties. Het zijn dus 'geheugeninstellingen'. Daarom vinden ze ook hun plaats in het erfgoedbeleid: het zijn de behoeders van ons intellectueel patrimonium zoals dat opgetekend is in allerlei verschijningsvormen van ons 'documentair erfgoed' (*patrimoine documentaire, documentary/written heritage*). Het gaat hier over allerlei types van gedrukte en geschreven 'documenten', op basis van papier, en sinds enige decennia ook in elektronische vorm. Het opzetten en onderhouden van een conserveringsbeleid is voor de bewaarbibliotheken (maar ook voor de archiefinstellingen) een grote uitdaging. De uiteindelijke bedoeling is allerlei 'bewaarde bibliotheken in Vlaanderen', in de betekenis van historische fondsen of allerlei speciale collecties van boekmaterialen, waar ze zich ook bevinden, te vrijwaren en toegankelijk te maken of te houden voor onderzoekers en andere belangstellenden. De titel, gelezen als 'bewaar de bibliotheken in Vlaanderen'

JEROEN WALTERUS is projectmanager bij het Vlaams Centrum voor Volkscultuur vzw. Hij is historicus en doctor in de Informatie- en Bibliotheekwetenschap.
jeroen.walterus@vcv.be

kan dan ook als een oproep geïnterpreteerd worden voor het opzetten van een langetermijnconserveringsbeleid voor het documentaire erfgoed in Vlaanderen.

De problematiek van de bewaarbibliotheken en het documentair erfgoed in Vlaanderen was nooit prominent aanwezig in het beleidsdiscours, en ook in het publieke domein (bijvoorbeeld in de pers) komt de thematiek slechts sporadisch aan bod, zeker in vergelijking met andere cultuursectoren (podiumkunsten, muziek...). Bewaarbibliotheken waren – zoals de archiefinstellingen – in het cultuurbeleid van de Vlaamse Gemeenschap een 'ondergeschoven kind' (zie de beleidsnota cultuur 2000-2004.) Tijdens de voorbije beleidsperiode evenwel, door de ontwikkelingen op het vlak van het cultureel erfgoedbeleid, werden de bewaarbibliotheken wel als aparte identiteit (h)erkend, maar dit vertaalde zich niet onmiddellijk in specifieke beleidsmaatregelen. Dit is wellicht onder andere te wijten aan de relatieve onzichtbaarheid en onoverzichtelijkheid van dit terrein en de daarmee verbonden vrij complexe beheersproblematiek van documentaire bewaarcollecties. Het is evenwel ook zo dat andere belangrijke noden van bibliotheken met betrekking

tot hedendaagse informatievoorziening (elektronische informatie, opbouw van geautomatiseerde catalogi...) al jaren prioriteit krijgen op de problematiek van de bewaring.

Copyright: VCV, collectie J. Pollmann.

De educatieve en informatieve opdrachten van de bibliotheken voor de ondersteuning van onderwijs, onderzoek, informatieverstrekking en recreatie krijgen (meestal) voorrang op de bewaaropdracht. Dat is gedeeltelijk te verklaren vanuit de primaire opdrachten van de moederinstellingen (bijvoorbeeld onderwijsinstellingen, musea...) waarbinnen bewaarbibliotheken opereren en gedeeltelijk te wijten aan de mentaliteit van de voogdijoverheden (bijvoorbeeld lokale besturen en andere overheden) of de bestuursorganen van de moederinstellingen, die niet steeds het belang onderkennen van de bewaarfunctie van hun bibliotheken. De bewaarbibliotheken worden dus wel eens stiefmoederlijk behandeld en lijken de zwakke broertjes in het bibliotheekwezen: hun oude collecties worden soms 'uit de kast' gehaald om er mee te pronken (prestige), maar verder moeten ze onopvallend opereren in de schaduw. Dit vertaalt zich indirect in een depreciatie door het cultuurbeleid.

Aanleidingen voor het onderzoek

Een eerste aanleiding voor dit onderzoek is het feit dat de beleidsverantwoordelijken er zich stilaan van bewust worden dat een specifiek beleid voor bewaarbibliotheken, documentair erfgoed en de problematiek van conservering momenteel ontbreekt, en dat in een aantal gevallen de nood hoog is. Het beleid kreeg ook signalen vanuit het veld dat het nieuwe decreet van 19 juli 2002 'houdende de privaatrechtelijke culturele archiefwerking'² (verder aangehaald als 'het Archiefdecreet'), dat in het kader van een integrale beleidsaanpak van het cultureel erfgoed ook als beleidskader voor bewaarbibliotheken is bedoeld, nauwelijks tegemoetkomt aan de noden en de verzuchtingen van de bewaarbibliotheken.

Een meer directe aanleiding voor dit onderzoek is de ambitie van de Stadsbibliotheek van Antwerpen³ (SBA) en van de Stad Antwerpen om deze instelling een nieuwe (aanvullende) rol toe te kennen in het Vlaamse cultuurlandschap: die van 'Vlaamse erfgoedbibliotheek'. Daartoe werd gedurende 2001 en 2002 door het consultancybureau KPMG Consultants een studie uitgevoerd. De conclusies van de studie(s) werden uitgegeven in een eindrapport⁴, waarin KPMG diverse statements onderbouwt over het strategische belang en de (toekomstige) positionering van de SBA. Het is alvast de verdienste van deze studie dat ze het thema van de bewaarbibliotheken en het belang van een coördinerende rol daarin voor een instelling zoals een Vlaamse erfgoedbibliotheek op de beleidsagenda heeft geplaatst.

Om in te spelen op deze ontwikkelingen heeft de Vlaamse overheid een oriënterende studie laten uitvoeren over de bewaarbibliotheken in Vlaanderen. Dit onderzoek werd op deeltijdse basis uitgevoerd van juni tot november 2003 in opdracht van de administratie Cultuur van de Vlaamse Gemeenschap. Het project werd begeleid door een stuurgroep van ambtenaren en vertegenwoordigers van de steunpunten Culturele Biografie Vlaanderen vzw⁵ (CBV) en het Vlaams Centrum voor Volkscultuur vzw⁶ (VCV). Het onderzoek had de bedoeling enerzijds het landschap van de bewaarbibliotheken 'in kaart te brengen' en anderzijds de overheid concepten en beleidsadviezen aan te reiken om een toekomstig erfgoedbeleid mee vorm te geven. Er werd een bevraging uitgevoerd om de sector te horen over mogelijke beleidsopties. We overlopen bondig de diverse fasen en resultaten van dit onderzoek.

Het landschap van de bewaarbibliotheken in Vlaanderen

Het aantal bewaarbibliotheken of bewaarcollecties

In het bestek van dit onderzoek kon geen grondige analyse of inventaris van het veld (en de collecties) worden gemaakt. Daarvoor ontbraken de middelen en was de onderzoekperiode te kort. In het onderzoek wordt eerder getracht een

exemplarische of 'symptomatische' prospectie te maken van de instellingen en sectoren met bewaarcollecties in Vlaanderen en Brussel. Er werd een beroep gedaan op literatuur, op secundaire bronnen (bijvoorbeeld de *Vlabidoc*) en op de parate kennis van de geïnterviewde experts. Er werden tijdens de prospectie 257 instellingen, organisaties of verenigingen met bewaarbibliotheken of bewaarcollecties geïdentificeerd in Vlaanderen en Brussel (zie *figuur 1*). Het is een bij uitstek 'hybride sector' want er zijn bewaarbibliotheken te vinden in universiteiten, hogescholen, musea, openbare bibliotheken, archiefinstellingen, bedrijven en diverse andere (wetenschappelijke) instellingen, maar ook bij (erfgoed)verenigingen en bij privé-personen (maar deze laatste groep werd niet als dusdanig onderzocht). De prospectie is niet afgerond, en kan zeker verder uitgebreid én uitgediept worden, maar de doelstelling werd wel bereikt: namelijk de omvang en het belang van de bewaarcollecties in Vlaanderen en Brussel aantonen.

Inschatting van het belang van de collecties en hun bewaartoestand

Er bevinden zich in Vlaanderen en Brussel bewaarbibliotheken met collecties van wereldformaat. Naast de Koninklijke Bibliotheek Albert I (als federale instelling), die de belangrijkste bewaarcollectie van het land omvat, zijn in Vlaanderen vooral de bewaarcollecties van de universiteitsbibliotheken van de Universiteit Gent, de KU Leuven en de Universiteit Antwerpen omvangrijk en van groot belang. Ook de collectie van de Stadsbibliotheek van Antwerpen wordt algemeen als belangwekkend erkend, evenals de collectie van het Museum Plantin-Moretus, die een grote internationale uitstraling heeft. Maar daarnaast zijn er nog vele andere, kleinere bewaarbibliotheken die collecties bevatten van grote cultuurhistorische waarde.

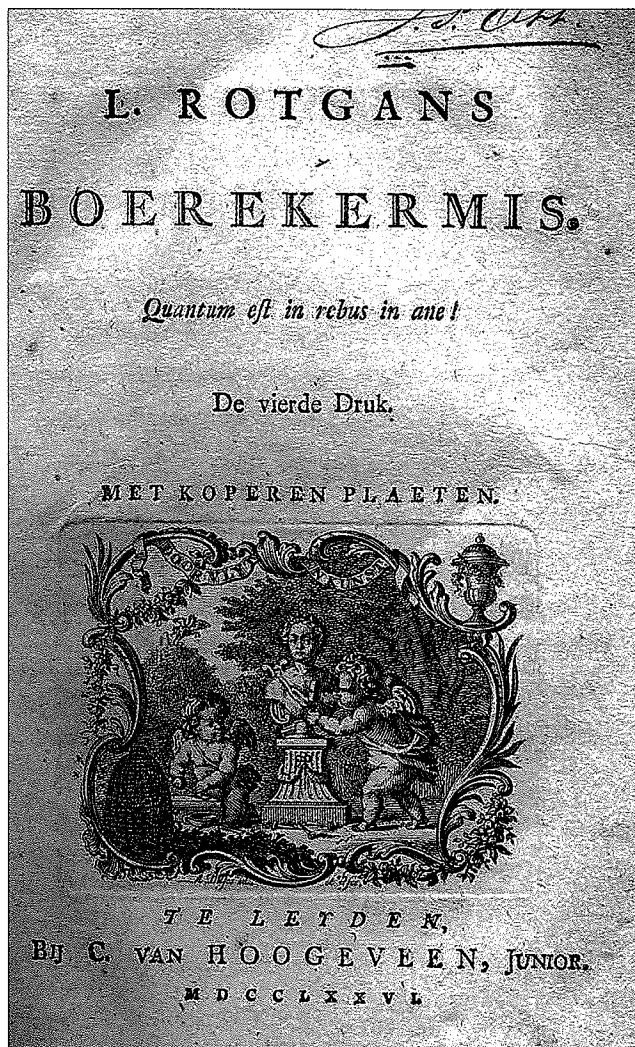
In de studie wordt een eerste aanzet gegeven tot een

Domein	#	Sector	#	Deelsector	#
Archiefinstellingen	38	Overheidsarchieven	30	Rijksarchieven Gemeente- en stadsarchieven OCMW-archieven	5 23 2
		Privaatrechtelijke archieven	8		8
Bibliotheken	163	Bedrijfsbibliotheken	10		10
		Onderwijsbibliotheken	32	Secundair onderwijs Hoger onderwijs Universiteiten	1 14 17
		Overheidsbibliotheken	58	Openbare bibliotheken Provinciale bibliotheken Vlaamse Gemeenschap Federale overheidsdiensten	42 6 3 7
		Religieuze instellingsbibliotheken Speciale bibliotheken	45 8	Kloosters, abdijen Seminariëbibliotheken (o.a. stedelijke conservatoria, SBA, Bibliotheca Wittockiana)	41 4 8
		Wetenschappelijke instellingsbibliotheken	10	FWI's (federaal) Vlaamse wetenschappelijke instellingen	7 3
Documentatiecentra	26	Erfgoedverenigingen	15	(Heemkunde, geschiedenis, familiekunde, volkskunde...)	15
		Professionele documentatiecentra	11	(zowel sociaal-culturele als andere privé-organisaties)	11
Musea	30	Musea (alle types)	30		30
Privé-bezit (collectie-eigenaars...)	?		?		?
TOTAAL					257

Bron: Bewaar(de)bibliotheken, VCV, 2003.

Figuur 1: Schatting van het aantal instellingen met bewaarcollecties per sector.

inschatting van de bewaarcollecties op basis van hun culturele waarde, hun historisch en wetenschappelijk belang en hun internationale erkenning. We inspireerden ons hiervoor op een Nederlands onderzoek: *Nederlandse cultuurhistorische collecties geteld en gewogen*⁷, dat in 1998 werd uitgevoerd in opdracht van de Koninklijke Bibliotheek van Nederland (KBN). Dit belangwekkende onderzoek, waarbij een nationale schade-inventaris wordt opgemaakt van de collecties en een kostenplaatje wordt geschetst voor de noodzakelijke conserveringsmaatregelen die getroffen moeten worden om de collecties te vrijwaren, kan volgens ons model staan voor een soortgelijke opdracht voor de Vlaamse bewaarcollecties. Er bestaat immers geen Vlaamse 'schade-inventaris', met als gevolg dat er geen informatie is over de globale staat van de bewaarcollecties in Vlaamse bibliotheken. Het mag duidelijk zijn dat hiervan werk kan worden gemaakt als onderdeel van een globaal actieplan voor bewaarbibliotheken in Vlaanderen. Het kan daarbij interessant zijn om bij prioriteit een lijst van 'bedreigde' collecties samen te stellen, dat zijn collecties waarvan de bestemming onduidelijk is en die dus dreigen definitief (als collectie) verloren te gaan, zoals:

Copyright: VCV, collectie J. Pollmann.

Ontsluiting van bewaarcollecties

Er zijn in de loop van de tijd heel wat inventarissen van het oude, waardevolle boekenbezit in Vlaanderen (en België) gemaakt, zoals de *Belgica typographica*¹⁰, stopgezet in 1994. Sinds enkele jaren is er de *Short Title Catalogus Vlaanderen* (STCV)¹¹, een on-line bibliografie van in Vlaanderen gedrukte oude boeken. In de eerste fase van dit project, dat met de steun van het Max Wildiersfonds (FWO-Vlaanderen) en de Nederlandse Taalunie tot stand kwam, worden 17de-eeuwse Nederlandstalige drukken ontsloten. Dit project liep eind 2003 af en er wordt gezocht naar verse middelen om het te kunnen voortzetten. Het lijkt oppoortuun dat de Minister van Cultuur in het kader van het erfgoedbeleid een bijdrage levert aan de voortzetting van dit en soortgelijke ontsluitingsprojecten, bijvoorbeeld als projectwerking onder het Archiefdecreet en het 'Erfgoeddecreet'¹² dat in 2005 in werking treedt.

Bevraging van de sector

Een van de bedoelingen van het onderzoek was de sector te consulteren: een 15-tal sleutelpersonen werd geïnterviewd en 54 experts (bibliotheacarissen in instellingen met bewaarbibliotheken, archivariissen, kenners van het oude boek in Vlaanderen, wetenschappers...) werkten mee aan een schriftelijke bevraging in het najaar van 2003. De bedoeling was de belangrijkste noden van het veld te identificeren en te peilen in welke mate er consensus bestond over opdrachten die aan een Vlaamse erfgoedbibliotheek kunnen worden toegekend. Ten slotte werd ook nagegaan in welke mate er een draagvlak bestaat in de sector voor een mandaat als 'Vlaamse erfgoedbibliotheek' voor de Stadsbibliotheek van Antwerpen.

Conclusies uit de bevraging en aanbevelingen

Het is onbegonnen werk om de analyse van de resultaten hier in detail te presenteren. Daarvoor kan het rapport zelf worden geconsulteerd. Op basis van de conclusies uit de ruime bevraging in de sector werden enkele aanbevelingen geformuleerd die aan de overheid werden bezorgd. Het is de bedoeling dat deze aanbevelingen meegenomen worden in een langetermijnbeleid voor cultureel erfgoed in Vlaanderen.

Het lijkt ons nuttig de aanbevelingen in het bestek van dit artikel te presenteren. De volgorde van de prioriteiten is gebaseerd op de mening van de respondenten in de bevraging.

• Aanbeveling 1: een globaal beleid voor bewaarbibliotheken ontwikkelen

- Prioriteit 1: een beleidsvisie ontwikkelen voor bewaarbi-

bliotheken. De overheid ontwikkelt na consultatie met de betrokken sectorale doelgroep(en) een transparante beleidsvisie en verankert deze visie in een decretaal kader.

- Prioriteit 2: structureel overleg organiseren. Er is op korte termijn een structureel en intersectoraal overleg nodig tussen de diverse instellingen met bewaarbibliotheken om samenwerking concreet gestalte te geven.
- Prioriteit 3: een communicatiebeleid voor bewaarbibliotheken. De bewaarbibliotheken moeten een meer zichtbare plaats krijgen in het erfgoedbeleid en in de erfgoedcommunicatie. Zij moeten hun belang en functies beter kunnen communiceren naar het ruime publiek. Daartoe sluiten de bewaarbibliotheken zich maximaal aan bij andere (erfgoed)communicatie- en publieksinitiatieven.

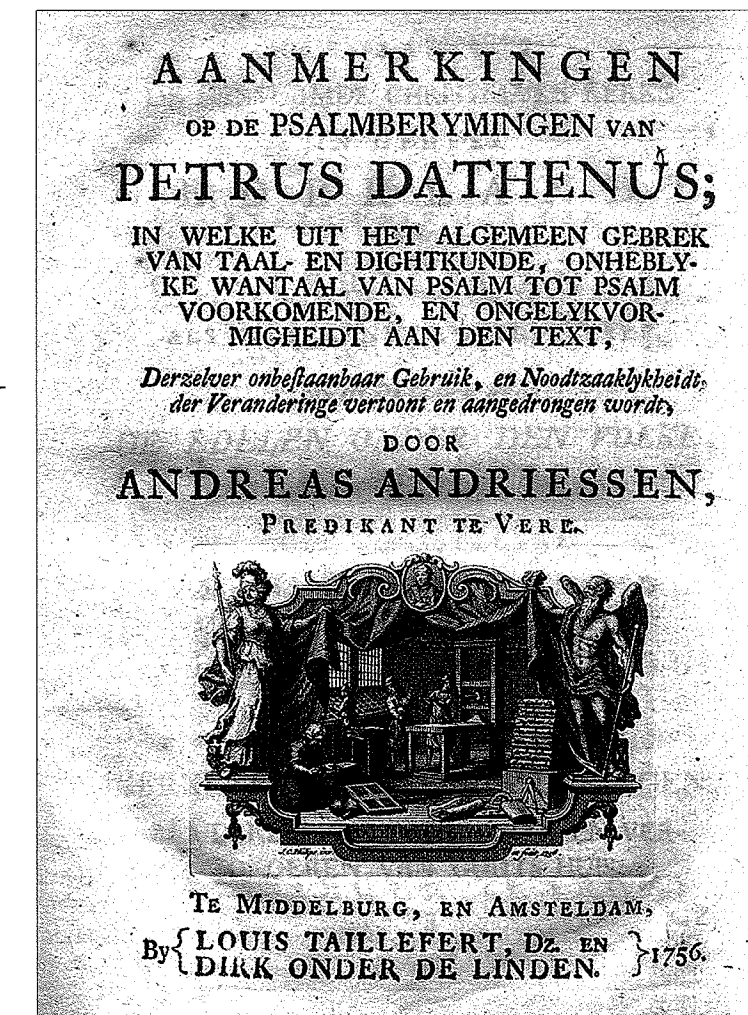
Commentaar: de aanbeveling weerspiegelt de nood aan overleg en samenwerking in een sector die niet als zodanig als 'sector' georganiseerd is en aan een gezamenlijke identiteit en een positie in het erfgoedlandschap. Uit de bevraging blijkt dat bij de betrokken sectoren de perceptie leeft dat de behoeften van de bibliothecarissen in bewaarbibliotheken wellicht niet voldoende door de bestaande platforms of belangenorganisaties worden ondersteund. De nood aan een intersectoraal en structureel overleg is groot en reëel¹³. Samenwerking is ook een voorwaarde om de zichtbaarheid en de internationale uitstraling te bevorderen.

• Aanbeveling 2: een conserveringsbeleid voor documentair erfgoed uitbouwen

- Prioriteit 1: de ontsluiting van oude collecties. Het is van groot belang om het oude collectiebezit van bewaarbibliotheken in Vlaanderen verder te ontsluiten. Daarbij is ook het element van de toestand van de collecties belangrijk: een Vlaamse schade-inventarisatie vormt de basis van een toekomstig actieplan voor een conserveringsbeleid.
- Prioriteit 2: een conserveringsprogramma documentair erfgoed. De overheid zou middelen kunnen vrijmaken om een Vlaams, gecoördineerd conserveringsprogramma voor documentair erfgoed te ondersteunen. Daarbij moet de nadruk vooral liggen op microverfilming en digitalisering, maar ook op daadwerkelijke restauratie. Een op te richten Vlaams expertisecentrum voor conservering kan dit programma coördineren en een actieplan voor de conservering van documentair erfgoed opstellen.
- Prioriteit 3: een regeling voor decentrale bewaardepots. Er moet voldoende geschikte magazijnruimte zijn om documentair erfgoed in goede omstandigheden in te bewaren. Daartoe zouden tussen de grote instellingen (vooral de centrale universiteitsbibliotheken en andere belangrijke bewaarbibliotheken) afspraken moeten worden gemaakt om de bestaande ruimte optimaal te gebruiken. Daarnaast zou de overheid via het ter beschikking stellen van een beperkt investerings-

budget tegemoet kunnen komen aan een aantal acute noden.

Commentaar: de VBAD pleit in haar 'memorandum aan de Vlaamse politieke partijen en regering' voor de uitbouw van een Vlaams conserverings- en conserveringsbeleid voor documentair erfgoed. Deze problematiek ligt de beroepsgroep dan ook nauw aan het hart. De vraag naar een expertisecentrum voor conservering is al vele jaren oud en werd toen al breed gesteund¹⁴. De haalbaarheid wordt evenwel niet zo hoog ingeschat en over de vraag waar dit centrum zou moeten worden geïnstalleerd heerst verdeeldheid. De vraag is natuurlijk in welke mate dit 'centrum' geïnstitutionaliseerd moet worden: de mogelijkheden van een netwerk van overleg en samenwerking, waarin expertise beter gevaloriseerd wordt, kunnen worden geëxploreerd.

Copyright: VCV, collectie J. Pollmann.

Een eerste nood ligt in de inventarisering van de problematiek en de ontwikkeling van een globale strategie, naar het voorbeeld van het Nederlandse Metamorfoze-project¹⁵. Ook de ontwikkeling van *best practices* en werkinstru-

menten via projectwerking spelen hierbij een belangrijke ondersteunende rol. De ontsluiting van de collecties vormt eveneens een essentieel onderdeel van het globale proces dat door de bewaarbibliotheken wordt behartigd. Het is ook als dusdanig een onderdeel van het conserveringsproces: ontsluiting en schade-inventarisering kunnen hand in hand gaan.

- **Aanbeveling 3: de functie van een Vlaams, aanvullend (decretaal) depot onderzoeken**

De Vlaamse regering zou een initiatief kunnen nemen naar de bevoegde instanties en minister(s) op federaal niveau (en op het niveau van de Franstalige Gemeenschap) om de mogelijkheid van en het politiek draagvlak voor het instellen van een regionaal, wettelijk depot af te toetsen. Dit depot zou een aanvullende functie hebben op het bestaande wettelijk depot van de Koninklijke Bibliotheek.

Commentaar: gezien in de sector scepsis bestaat over de haalbaarheid van een Vlaams, aanvullend depot scoorde deze functie niet hoog in de bevraging en heeft de aanbeveling bijgevolg geen hoge prioriteit gekregen.

- **Aanbeveling 4: de rol van een Vlaamse erfgoedbibliotheek onderzoeken**

Het instellen van een mandaat van 'Vlaamse erfgoedbibliotheek' betekent een erkenning door de overheid van het belang van de bewaarbibliotheken en kan nuttig zijn om de sector van de bewaarbibliotheken als zodanig een 'gezicht' en een aanspreekpunt te geven, maar ook om een aantal programma's van gemeenschappelijk belang voor de sector te coördineren en om de continuïteit van deze programma's te garanderen.

Commentaar: de sector is over het algemeen niet afkerig van de mogelijke rol van een Vlaamse erfgoedbibliotheek, zolang deze instelling een daadwerkelijke meerwaarde

Copyright: VCV, collectie J. Pollmann.

betekent voor de sector en de basisfilosofie gebaseerd is op het idee van complementariteit en van een peer-to-peer netwerk en niet op een hiërarchische verhouding.

De Stadsbibliotheek van Antwerpen als Vlaamse erfgoedbibliotheek?

De Stadsbibliotheek van Antwerpen (SBA) is op zoek naar een nieuwe (aanvullende) rol of positie in het landschap van de bewaarbibliotheken in Vlaanderen. Deze positie wordt geconstrueerd rond de idee van een 'Vlaamse erfgoedbibliotheek', die een aantal specifieke taken te vervullen heeft. De vraag van de SBA vormde overigens de rechtstreekse aanleiding voor het onderzoek. In de bevraging werd onderzocht in welke mate er een draagvlak bestaat in de sector voor een mandaat als 'Vlaamse erfgoedbibliotheek' voor de SBA. Het blijkt dat een nipte meerderheid (54%) van de bevrageerde respondenten akkoord kan gaan met een

bijzondere rol voor de SBA als erfgoedbibliotheek in het landschap van de bewaarbibliotheken in Vlaanderen. De meeste respondenten erkennen dat de SBA het nodige potentieel heeft om een katalyserende en coördinerende rol te spelen in het veld, in overleg met andere actoren. Globaal gesteld is er een basis om naar een coördinerende rol voor de SBA toe te werken, maar is er nog overleg en afstemming nodig om een voldoende groot draagvlak hiervoor te verwerven bij de sector.

De haalbaarheid van een coördinerende rol voor de SBA kan uitgetest worden door via een aantal trajecten de SBA reeds in deze rol te plaatsen. De Vlaamse overheid kan op korte termijn enkele projectmatige voortrajecten aan de SBA toekennen, die de basis kunnen leggen voor een integraal beleid voor het beheer en de conservering van documentair erfgoed en voor de ondersteuning van de bewaarbibliotheken in Vlaanderen. Er wordt in deze voortrajecten ingezet op de SBA met het oog op het ontwikkelen van gemeen-

schappelijke programma's met een collectief belang voor alle bewaarbibliotheken in Vlaanderen, en gebaseerd op het netwerkidee. Het zou in deze optiek goed zijn dat er een gemengde raad wordt geïnstalleerd die de voortrajecten als stuurgroep begeleidt, samengesteld uit vertegenwoordigers van de Vlaamse overheid en van de betrokken sectoren. De slaagkans van deze voortrajecten is niet enkel afhankelijk van de SBA, maar ook van de goodwill en de medewerking van de betrokken sectoren, die hun zaak naar aanleiding van deze voortrajecten hard kunnen maken. Op langere termijn kunnen deze inspanningen dan resulteren in een structureel beleid voor bewaarbibliotheken in Vlaanderen.

Noten

1. Het onderzoeksrapport, *Bewaar(de)bibliotheken in Vlaanderen. Het in kaart brengen van de sector van de bewaarbibliotheken in Vlaanderen, is te downloaden op de website van de Vlaamse Gemeenschap: <http://www.wvc.vlaanderen.be/cultuurbeleid/onderzoek/>*
2. Zie voor tekst en info de website *cultureel erfgoed van de Vlaamse Gemeenschap: <http://www.wvc.vlaanderen.be/erfgoed/>*
3. Website van de SBA: <http://stadsbibliotheek.antwerpen.be>
4. Van Stadsbibliotheek Antwerpen naar Vlaamse erfgoedbibliotheek... Eindrapport. - Antwerpen: Stad Antwerpen, september 2002. - 71 p.
5. Culturele Biografie Vlaanderen vzw is het steunpunt voor de musea, de archiefinstellingen, de bewaarbibliotheken en de erfgoedcellen. Zie: <http://www.erfgoednet.be>
6. Het Vlaams Centrum voor Volkscultuur vzw. Zie: <http://www.vcv.be>
7. J. Mateboer, *Nederlandse cultuurhistorische collecties geteld en gewogen: inventarisering, waardering, weging en kostenberekening voor de conservering van collecties op het gebied van de Nederlandse cultuurgeschiedenis uit de periode 1840-1950*. - Den Haag: KBN, 1998. (Te downloaden als pdf-document op de site van de KBN: <http://www.konbib.nl>)
8. Zie hiervoor onder andere het Memorandum aan de Vlaamse politieke partijen en regering van de VVBAD, waarin de VVBAD vraagt dat de museumbibliotheek decretaal verankerd wordt in het nieuwe erfgoeddecreet.

9. "Decreet houdende de bescherming van het roerend cultureel erfgoed van uitzonderlijk belang" (15.01.2003). Zie voor meer info: <http://www.wvc.vlaanderen.be/erfgoed/>
10. *Belgica typographica 1541-1600: catalogus librorum impressorum ab anno MDXII ad annum MDC in regionibus quae nunc Regni Belgarum partes sunt*. - Brussel: Nationaal centrum voor de archeologie en de geschiedenis van het boek (KBR), 1968-1994.
11. Website van STCV: <http://www.stcv.be>
12. Het ontwerp van decreet houdende de organisatie en subsidiëring van een cultureel erfgoedbeleid kan worden geraadpleegd op de website: <http://www.wvc.vlaanderen.be/erfgoed/>
13. Een illustratie van deze nood blijkt uit het actieve, (inter)sectoraal 'Overleg Kunstbibliotheken Vlaanderen' (OKBV), zie: <http://www.okbv.be> (opgericht naar Nederlands voorbeeld: *Overleg Kunst(historische) Bibliotheken Nederland: <http://www.let.uu.nl/~okbn/index.html>*).
14. A. Renard, *Zorg voor boeken en documenten in Vlaanderen*. - Antwerpen: VVBAD, 1990, 92 p. (Bibliotheekkunde; 47); p. 59-62.
15. Zie voor info: <http://www.kb.nl/coop/metamorfoze/>

SAMENVATTING

Bewaarbibliotheken zijn de behoeders van ons 'documentair erfgoed' en maken als geheugeninstellingen volwaardig deel uit van het Vlaamse erfgoedlandschap. In dit onderzoek (juni-november 2003) werden experts bevraged om beleidsvisies te ontwikkelen over bewaarbibliotheken en documentair erfgoed en werden er ongeveer 250 instellingen met bewaarcollecties geïdentificeerd in Vlaanderen en Brussel. Deze collecties bevinden zich bij zeer diverse instellingen zoals universiteiten en onderzoeksinstituten, hogescholen, musea, openbare bibliotheken, archiefinstellingen, bedrijven, sociaal-culturele organisaties en (erfgoed)verenigingen. Sommige bewaarcollecties zijn van wereldformaat, maar een structureel langetermijnconserveringsbeleid voor het documentair erfgoed en voor bewaarbibliotheken in Vlaanderen ontbreekt nog. Daarom bevelen de experts aan de Vlaamse overheid aan om een globale beleidsvisie te ontwikkelen voor bewaarbibliotheken en structureel overleg te stimuleren, om een conserveringsbeleid voor documentair erfgoed uit te bouwen en om de mogelijkheid van een Vlaams, aanvullend (decretaal) depot te onderzoeken. Verder bleek uit het onderzoek dat de Stadsbibliotheek van Antwerpen een coördinerende en stimulerende rol kan spelen in het landschap van de bewaarbibliotheken in Vlaanderen. Het eindrapport kan worden afgedownload van de website van de Vlaamse Gemeenschap: <http://www.wvc.vlaanderen.be/cultuurbeleid/onderzoek/>.

ABSTRACT

Heritage libraries preserve our documentary/written heritage and are as memory institutions an important part of the heritage field in Flanders (Belgium). In this research (June-November 2003) experts reflected on policies for heritage libraries and documentary heritage and about 250 heritage libraries were identified in Flanders and Brussels. These documentary heritage collections can be found in very different institutions such as universities, scientific institutions, schools, museums, public libraries, archives, corporations and all kinds of non profit organisations and (heritage) associations. Some collections are of a major international importance, but a consistent long term preservation policy for documentary heritage and heritage libraries has not yet been developed in Flanders. That is why the experts recommend the Flemish government to develop a global policy for heritage libraries and to stimulate collaboration, to build a conservation and preservation policy for documentary heritage and to see if a Flemish, regional, legal deposit is possible. Another outcome of the research indicates that the Antwerp City Library (Stadsbibliotheek van Antwerpen) can play a co-ordinating and stimulating role in the field of the heritage libraries in Flanders. The research report can be downloaded: <http://www.wvc.vlaanderen.be/cultuurbeleid/onderzoek/>.